

Binnen de vaste commissie voor Digitale Zaken hebben enkele fracties de behoefte om enkele vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat over de geannoteerde agenda van de informele Telecomraad 8 en 9 maart 2022 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 916), de antwoorden op vragen commissie over het fiche: Verordening Raamwerk Europese Digitale Identiteit (Kamerstuk 22 112, nr. 3241) en het verslag formele Telecomraad 3 december 2021 (Kamerstuk 21 501-33, nr. 900).

De voorzitter van de commissie,
Kamminga

Adjunct-griffier van de commissie,
Van Tilburg

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de Volt-fractie

II Antwoord / Reactie van de Minister

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de agendastukken ten behoeve van de informele Telecomraad op 8 en 9 maart 2022. In algemene zin onderschrijven deze leden de inzet van het kabinet. Graag willen zij nog enkele vragen stellen aan de Minister.

De leden van de VVD-fractie willen graag weten hoe Nederland zich gaat inzetten om de digitale soevereiniteit te herstellen in Europa. Hoeveel investeert de Europese Unie de komende vijf jaar in digitale technologische innovatie? Hoeveel is dit in vergelijking met andere grootmachten die hier ook in investeren? Investeert Europa voldoende om een goed uitgangspunt te behouden wat betreft digitale autonomie?

De leden van de VVD-fractie lezen dat er bij het Franse raadsvoorzitterschap het voornemen is om een Europese taskforce op te richten om beginselen en regels vast te stellen ter bescherming van diensten van digitale commons in het publieke domein. Deze leden ontvangen graag een overzicht wat deze taskforce gaat doen en welke activiteiten ze gaan ondernemen. Wordt Nederland als lidstaat ook betrokken bij deze Europese taskforce? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie zouden graag willen weten wat het gevolg is van het deepfake rapport van de universiteit van Tilburg¹ en welke impact dat heeft voor de input van Nederland op de AI-act. Is Nederland voornemens om deepfake als hoogrisicosysteem te bestempelen in de AI-act? Zo nee, waarom niet? Deze leden lezen dat Nederland voornemens is om in gesprek te treden met de Nederlandse telecomsector om te inventariseren welke maatregelen reeds worden genomen om de uitrol van telecomnetwerken te verduurzamen. Wanneer vinden deze gesprekken plaats en hebben deze gesprekken mogelijk impact op de uitrol van het 5G netwerk in Nederland?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brieven voor de informele Telecomraad die op 8 en 9 maart zal plaatsvinden. Deze leden hebben nog enkele vragen aan de Minister.

De leden van de D66-fractie zijn verheugd met de verklaring «Women in entrepreneurship and innovation» ter gelegenheid van de Internationale Vrouwendag en de inzet van Nederland om investeringspartijen bewust(er) te maken van de verschillen in kapitaalinvesteringen in startups geleid door vrouwen en door mannen. Welke burgerinitiatieven

¹ Deepfakes: De juridische uitdagingen van een synthetische samenleving, Deepfakes: De juridische uitdagingen van een synthetische samenleving | Rapport | Rijksoverheid.nl

vanuit Nederland worden hierin meegenomen? Welke andere maatregelen neemt de Nederlandse overheid om dit bewustzijn in Nederland te bevorderen? Kan de Minister daarbij specifiek ingaan op de IT en ICT-sector? Welke best practices kan de Minister verder meenemen bij de aankomende Raad? Kan de Minister verder toelichten hoe het kabinet zelf gaat bijdragen om de doelstellingen om meer vrouwen aan het roer van technologiebedrijven te krijgen daadwerkelijk te halen, bijvoorbeeld op onderwerpen als durfkapitaal?

De leden van de D66-fractie hechten een grote waarde aan de synergie tussen de groene en digitale transitie. Deze leden kijken daarbij kritisch naar de energie-efficiëntie van datacenters binnen Europa. Hoe oordelen de bedrijven van deze datacenters zelf over hun energie-efficiëntie? Doen deze bedrijven daar zelf al onderzoek naar? Zo ja, wat zijn de uitkomsten hiervan? Zo nee, hoe denkt de Minister over het opbrengen van dit onderwerp bij de aankomende Raad? Ook zijn deze leden benieuwd naar de inzet van Nederland wat betreft de uitdaging van e-waste. Wat zijn de redenen voor het feit dat er nog altijd te weinig hoogwaardig wordt gerecycled? Welke maatregelen worden er hierbij in Europees verband genomen om dit te mitigeren? Wat kan er volgens de Minister nog meer gedaan worden?

De leden van de D66-fractie zijn benieuwd naar de gesprekken met de Nederlandse telecomsector om de uitrol van telecomnetwerken te verduurzamen. Wat zal de precieze inzet zijn van de overheid bij deze gesprekken? Hoe denkt het kabinet over de positie van de Nederlandse telecomsector? Wat is de verwachting van de uitkomst van deze gesprekken? Welke elementen uit deze gesprekken zullen meegenomen worden bij de aankomende Informele Telecomraad? Zijn er verder nog initiatieven vanuit de IT of ICT-sector om bij te dragen aan deze duurzame uitrol? In hoeverre neemt de Minister deze initiatieven mee bij de aankomende Raad? Welke beslissingen hebben andere Europese lidstaten genomen om de uitrol van telecomnetwerken te verduurzamen? Hoe staat het verder met de huidige Nederlandse monitoring van de ICT en IT-sector gelet op het energieverbruik van deze sectoren?

De leden van de D66-fractie onderstrepen de waarde van de ontwikkeling van toekomstige internet technologieën. Hierbij hechten deze leden grote waarde aan de digitale soevereiniteit van de Europese Unie. Hoe denkt de Minister bij te dragen aan deze Europese digitale soevereiniteit? Wat kan er op het moment nog meer gedaan worden in Europees verband om deze soevereiniteit te bereiken? Hoe denkt de Minister bijvoorbeeld over verhoogde Nederlandse stimulering van Nederlandse sectoren die bezig zijn met de ontwikkeling van technieken op het gebied van kunstmatige intelligentie, cloud computing of bijvoorbeeld kwantum computing? Hoe kunnen startups hier een rol in spelen? Hoe kunnen deze elementen in Europees verband gestroomlijnd worden?

De leden van de D66-fractie zijn benieuwd naar de positie van het kabinet over het voornemen van Frankrijk om tijdens het Franse voorzitterschap een Europese taskforce op te richten om beginselen en regels vast te stellen om zogenaamde digital commons diensten te beschermen. Hoe beoordeelt de Minister dit voornemen? Wat is de Nederlandse positie op dit onderwerp? Behoort Nederland ook tot deze taskforce? Hoe kunnen de IT en ICT-sector hieraan bijdragen?

De leden van de D66-fractie zijn verheugd met het Europese project Cloud Computing (IPCEI) en de inzet van Nederland hierbij. Zouden andere Europese lidstaten nog kunnen aansluiten bij dit project? Zo ja, hoe denkt de Minister bij te kunnen dragen om deze landen te overtuigen? Wat zijn

de concrete verwachtingen van het kabinet wat betreft de resultaten van dit project? Welke belemmeringen verwacht de Minister verder? Kan de Minister met een uitgebreide update over dit project komen middels een brief?

De leden van de D66-fractie kijken met interesse naar de laatste ontwikkelingen rondom de Digital Services Act (DSA) en Digital Markets Act (DMA). Vanuit het Europees Parlement zijn er een aantal voorstellen gedaan die meegenomen zouden kunnen worden bij de aankomende Informele Telecomraad. Hoe denkt het kabinet bijvoorbeeld over de artikel 13a en 24 uit het DSA-voorstel en artikel 2(23) en 6.1(f) uit het DMA-voorstel van het Europees Parlement? Welke elementen uit deze voorstellen denkt het kabinet mee te kunnen nemen bij de aankomende Raad? Wat is het verdere Europese politieke krachtenveld wat betreft deze voorstellen?

De leden van de D66-fractie zijn verder benieuwd naar de positie van de Minister omtrent de rol van grote sociale media platforms op de toegankelijkheid van de digitale openbare ruimte. Kan de Minister de Nederlandse positie wat betreft dit onderwerp toelichten? Kan de Minister verder aangeven wat ze specifiek vindt van de rol die algoritmes spelen in dit onderwerp? Deze leden onderstrepen dat iedereen recht moet hebben op toegang tot een betrouwbare en meertalige online omgeving. Hoe denkt de Minister over risico's en gevaren die algoritmes veroorzaken op de meertalige online omgeving van de Nederlandse burgers? Hoe denkt de Minister over de rol die big techbedrijven hierin spelen? Wat is het Europese krachtenveld hierbij? Wordt dit onderwerp besproken op de aankomende Raad? Zo nee, hoe denkt de Minister over het mogelijk agenderen van dit onderwerp?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de onderhavige stukken. Deze leden hebben daarover de volgende vragen en opmerkingen.

Geannoteerde agenda van de informele Telecomraad 8 en 9 maart 2022

De leden van de CDA-fractie lezen dat er tijdens deze informele Telecomraad een discussie zal plaatsvinden over de verklaring «Women in entrepreneurship and innovation», die beoogt «investeringspartijen bewust(er) te maken van de verschillen in kapitaalinvesteringen in startups geleid door vrouwen en door mannen». Deze leden steunen de kabinetsinzet op dit thema. Zij zijn benieuwd naar de maatregelen die Nederland thans neemt om vrouwelijk ondernemerschap en meer diversiteit en inclusie op de arbeidsmarkt te stimuleren én naar hun effectiviteit. Wat kan de Minister daarover meegeven? Is zij bekend met het recente onderzoek «Het belang van inclusiviteit bij financiële dienstverlening»² van ABN AMRO in samenwerking met McKinsey en Better Future, waaruit blijkt dat vrouwelijke ondernemers hebben meer moeite hebben met het aantrekken van kapitaal dan mannen? (H)erkent de Minister deze conclusie? Welke stappen gaat zij deze kabinetsperiode zetten om de toegang tot financiering en tot financiële dienstverlening voor iedereen te verbeteren?

² Het belang van inclusiviteit bij financiële dienstverlening, 14 februari 2022, IB_Report_The_Value_of_Inclusivity_in_Banking_ENG_Final.pdf (ctfassets.net)

De leden van de CDA-fractie kijken uit naar de Nederlandse appreciatie van de European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade, die op korte termijn wordt verwacht. De Minister schrijft in gesprek te willen treden met de Nederlandse telecomsector om te inventariseren «welke maatregelen reeds worden genomen om de uitrol van telecomnetwerken te verduurzamen». Acht zij het voorstelbaar dat telecompartijen hieromtrent extra verplichtingen krijgen opgelegd, Europees dan wel nationaal? Het kabinet heeft een toekomstverkenning laten uitvoeren naar de belangrijkste trends en ontwikkelingen op het terrein van digitalisering richting 2030 en naar mogelijke toekomstscenario's. Deze verkenning zal worden betrokken bij de uitwerking van de digitale ambities uit het coalitieakkoord. Wanneer ontvangt de Kamer hier meer concrete informatie over?

De leden van de CDA-fractie onderschrijven dat er balans moet zijn tussen het benutten van de economische en maatschappelijke kansen van digitalisering enerzijds en het borgen van publieke belangen als veiligheid, grip op gegevens, consumentenbescherming en eerlijke concurrentie anderzijds, waarbij in hun opvatting altijd de mens centraal moet blijven staan.

Antwoorden op vragen commissie over het fiche: Verordening Raamwerk Europese Digitale Identiteit (Kamerstuk 22 112-3161)

In antwoord op vragen van de leden over een planning voor de Nederlandse implementatie van de voorzieningen die mogelijk zijn onder de herziene eIDAS-verordening, schrijft de Minister deze «op dit moment» niet te kunnen geven. Wanneer is een dergelijke planning wel beschikbaar, vragen de leden van de CDA-fractie? Kan de Minister bovendien nader ingaan op de Nederlandse positie/inzet ten aanzien van de gemeenschappelijke toolbox die lidstaten dit jaar moeten opzetten?

Verslag formele Telecomraad 3 december 2021

De leden van de CDA-fractie zouden van de Minister willen weten wat het tijdspad is aangaande de «Richtlijn betreffende maatregelen voor een hoog gezamenlijk niveau van cyberbeveiliging in de Unie» (NIB2-richtlijn). Kan de Minister toelichten naar welke extra sectoren en aanbieders de richtlijn zal worden uitgebreid?

De leden van de CDA-fractie lezen dat in het kader van de Artificial Intelligence Act (AI Act) is gesproken over het beschermen van het midden- en kleinbedrijf. Wat is hier precies gewisseld? Welke/wat voor commerciële partijen zijn al bezig met het ontwikkelen van oplossingen voor digitale identiteiten zonder de noodzakelijke veiligheidsgaranties, zoals de Minister schrijft? Verder zijn deze leden benieuwd of het Beleidsprogramma 2030 Weg naar een Digitaal Decennium wetgevende voorstellen zal bevatten en of bekend is welke dat zijn. Verder zien deze leden uit naar de presentatie van de Europese verklaring over digitale rechten en principes, over onder andere toegang tot het open internet en publieke diensten, digitale kennis en competenties voor iedereen, beveiliging online en controle over het gebruik van persoonsgegevens online. Met het kabinet vinden deze leden het van groot belang dat er snel een akkoord wordt bereikt over de Roamingverordening, daar de huidige verordening op 30 juni 2022 afloopt. Wil de Minister zich daar extra voor inspannen? Over de (precieze inhoud van de) voor Q3 2022 aangekondigde Cyber Resilience Act zouden deze leden te zijner tijd graag meer informatie ontvangen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de Volt-fractie

De leden van de Volt-fractie heeft kennisgenomen van de stukken ter voorbereiding van de informele Telecomraad van 8-9 maart 2022. Daarover heeft zij nog enkele vragen.

Vrouwen in ondernemerschap en innovatie (Verklaring)

De leden van de Volt-fractie merken op dat de Minister in de geannoteerde agenda aangeeft dat waar het gaat om het toebedelen van genderspecifieke aantallen en targets in de investeringsgemeenschap, overheidsfondsen en limited partners een belangrijke rol hebben. Ze schrijft verder dat wanneer zij diversiteitseisen stellen aan de fondsen waarin zij investeren, die ook worden opgevolgd. Als voorbeeld wordt het streefpercentage van 35% vrouwen in de directie van Invest-NL genoemd. Welk streefpercentage acht deze Minister wenselijk? Zou 50% niet beter zijn? Met welke landen ziet Nederland de mogelijkheid om best practices uit te wisselen? Welke partijen hebben welke standaard en goede voorbeelden uitgewerkt voor diversiteit in durfkapitaal? Heeft Nederland ook best practices om uit te wisselen?

Groene en digitale transitie (discussie)

De leden van de Volt-fractie vragen welke concrete verbeteringen de Minister ziet in het samenbrengen van de genoemde «twee transities» binnen het beleid van de EU. Welke rol zal Nederland daarin spelen? Op welke manier zal de rapportageverplichting voor energieverbruik van datacenters concreet bijdragen aan het energie-efficiënter maken van datacenters binnen Europa ten opzichte van elkaar? De rapportageverplichting an sich zal geen verbetering meebrengen. Welke maatregelen ziet de Minister voor zich om dit al op korte termijn te verbeteren?

De toekomst van internet technologieën (discussie)

De leden van de Volt-fractie vragen wanneer het kabinet verwacht de digitale ambities uit het coalitieakkoord nader uit te hebben gewerkt. Wordt de Kamer op korte termijn geïnformeerd over de toekomstverkenning? Omvat die toekomstverkenning alle voorbeelden technologieën die de Minister in deze brief noemt? Hoe gaat de Minister waarborgen dat in Europa voldoende wordt ingezet op toekomstbestendige EU-regulering? Wat houdt dat concreet in voor de Minister? Is het kabinet bereid, en ziet het kabinet de ruimte, om stevige maatregelen te treffen om de digitale autonomie van de Europese Unie te herstellen? Ook wanneer deze (sterk) ingrijpen in de vrije markt? Ziet de Minister de ruimte om in samenwerking met universiteiten te investeren in de structurele kennispositie van Nederland met betrekking van nieuwe technologieën? Bijvoorbeeld door structureel budget vrij te maken voor onderzoek?

Europese verklaring over digitale rechten en beginselen

De leden van de Volt-fractie vragen of de Minister kan aangeven wat de zes pijlers van de Europese Verklaring over Digitale Rechten en Beginselen voor Nederland betekenen. In hoeverre acht de Minister deze pijlers afdoende? Of mist er volgens dit kabinet iets in het plan?

Non-paper on the principles of a Cyber Resilience Act («CRA»)

De leden van de Volt-fractie vragen welk niveau van harmonisatie zou de CRA volgens het kabinet moeten nastreven en waarom. De Minister geeft aan dat de CRA moet gelden voor producenten en leveranciers van ICT-producten, diensten en processen. Daar is de keten nog niet mee gesloten, immers, ook bij gebruikers bestaan risico's en kwetsbaarheden. Wil het kabinet ook verplichtingen voor gebruikers onderzoeken? Of ziet zij daarvoor andere geschiktere instrumenten? Zo ja, welke?

II Antwoord / Reactie van de Minister